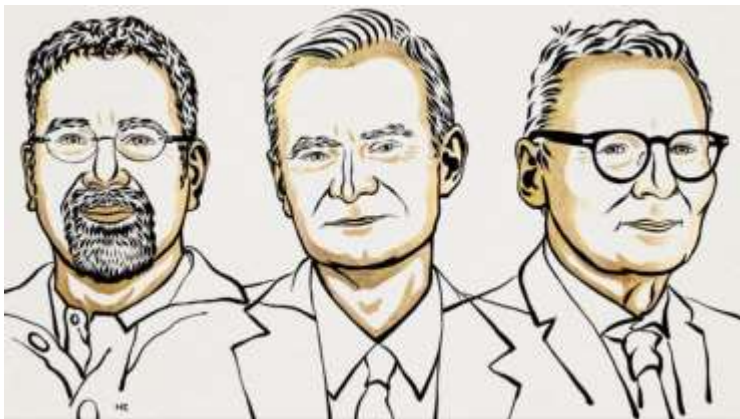

KÜRESEL GELİŞMELER BÜLTENİ

TİM TÜRKİYE
İHRACATÇILAR
MECLİSİ

Daron Acemoğlu'na Ekonomi Nobel

2024 Nobel Ekonomi Ödülü'ne, kurumların oluşumu ve refaha etkilerine ilişkin çalışmalarından dolayı Daron Acemoğlu, Simon Johnson ve James Robinson layık görüldü.

İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi'nde düzenlenen basın toplantısında, Nobel Ekonomi Ödülü'nün kazananları açıklandı. Açıklamada, 2024 Nobel Ekonomi Ödülü'nü, kurumların oluşumu ve refaha etkilerine ilişkin çalışmalarından dolayı Türk Prof. Dr. Daron Acemoğlu, İngiliz Prof. Dr. Simon Johnson ve İngiliz Prof. Dr. James Robinson'un kazandığı bildirildi.

2023 Nobel Ekonomi Ödülü'nü, kadınların iş gücündeki yerine ilişkin çalışmalarından dolayı Harvard Üniversitesinde görevli Amerikalı Profesör Claudia Goldin kazanmıştı.

IMF'den Türkiye Değerlendirmesi

IMF'den yapılan açıklamada, 27 Eylül'de Türkiye ile 4. madde konsültasyonunun tamamlandığı belirtildi. Açıklamada, geçen yıl boyunca ekonomi politikalarında yaşanan kararlı değişimin Türkiye'nin genel politika duruşunu sıkılaştırdığı ifade edildi.

Vergi ve harcama önlemlerinin mali ihtiyatı yeniden sağlama çabalarını desteklediği belirtilen açıklamada, daha güçlü gelir politikalarına olan bağlılığın kredibilitiyi güçlendirdiği vurgulandı. Politika dönüşünün ekonomik dengesizlikleri azalttığı ve güveni yeniden canlandırdığı ifade edildi.

Sıkılaştıran finansal koşulların iç talep üzerinde baskı oluşturmasıyla manşet enflasyonun düştüğüne işaret edilen açıklamada, piyasa duyarlılığının yerli ve yabancı yatırımcıların TL cinsinden varlıklara yönelmesiyle keskin bir şekilde iyileştiği, düşük emtia fiyatları, canlı ihracat ve azalan altın ithalatının hem brüt hem de net rezerv pozisyonunda büyük bir iyileşmeyi destekleyerek cari hesabı güçlendirdiği belirtildi.

"Yetkililerin kademeli politika ayarlaması çerçevesinde enflasyonun daha da düşmesi bekleniyor." ifadesi kullanıldı.

Küresel Elektrikli Araç Satışlarında Yeni Rekor

İngiltere merkezli araştırma şirketi Rho Motion'ın yayımladığı verilere göre, eylülde dünya çapında 1,7 milyon elektrikli araç satıldı.

Bu rakam, daha önce rekor satışların görüldüğü Aralık 2023'teki satış hacmini 150 bin aştı ve böylece küresel elektrikli araç satışları eylülde yeni bir rekora imza attı.

Söz konusu satışların 1,1 milyonu Çin'de gerçekleşirken, Avrupa Birliği (AB) ve Birleşik Krallık'ta geçen ay 300 binin üzerinde elektrikli araç satıldı.

Dünyada ocak-eylül döneminde ise toplam elektrikli araç satışı yüzde 22 artışla 11,5 milyona ulaştı.

Bu dönemdeki toplam satışların 7,2 milyonu Çin'de, 2,2 milyonu AB ve Birleşik Krallık'ta, 1,3 milyonu ABD ve Kanada'da gerçekleşti. Satışların kalan kısmı ise dünyanın diğer bölgelerinde yapıldı.

Google, Kairos Power İle Nükleer Enerji Anlaşması Yaptı

Google tarafından yapılan açıklamada, Google'ın yeni nesil gelişmiş temiz teknolojiler de dahil temiz enerji çözümlerinin hızlandırılmasında önemli bir rol oynadığı vurgulandı.

Açıklamada, şirketin, Kairos Power tarafından geliştirilecek çok sayıda küçük modüler reaktörden nükleer enerji satın almak için dünyanın ilk kurumsal anlaşmasını imzaladığı bildirildi.

ABD Yapay Zekâ Çiplerinin Satışını Sınırlama Hazırlığında

ABD yetkililerinin Nvidia ve diğer Amerikan şirketlerinden gelen gelişmiş yapay zekâ çiplerinin satışını ülkeye özgü bir temelde sınırlamayı görüştüğü açıklandı.

Kaynaklar, ABD'nin Basra Körfezi ülkelerine odaklandığını ve bu yeni yaklaşımın ulusal güvenlik çıkarları doğrultusunda bazı ülkeler için ihracat lisanslarına bir üst sınır koyacağını belirtti.

ABD Ticaret Bakanlığı geçen ay, Nvidia'dan gelen yapay zekâ çiplerinin Orta Doğu'daki veri merkezlerine sevkiyatını kolaylaştırabilecek bir kural açıklamıştı.

TSMC, Avrupa'da Daha Fazla Çip Fabrikası Kurmayı Planlıyor

Üst düzey bir Tayvanlı yetkiliye göre, Tayvanlı Semiconductor Manufacturing Co. (TSMC) yapay zekâ çipleri pazarına odaklanarak Avrupa'da daha fazla fabrika açmayı planlıyor.

Tayvan Ulusal Bilim ve Teknoloji Konseyi Bakanı Wu Cheng-wen Bloomberg TV'ye verdiği röportajda, "Dresden'deki ilk fabrikanın inşasına başladılar, gelecekte farklı pazar sektörleri için birkaç fabrika daha planlıyorlar" açıklamasında bulundu.

Ancak Wu, Tayvanlı çip üreticisinin Avrupa'daki daha fazla genişlemesi için bir zaman çizelgesi belirtmedi.

Ağustos ayında Almanya'nın Dresden kentinde Avrupa Birliği'ndeki ilk fabrikası olacak 10 milyar euroluk (10,9 milyar dolar) bir çip üretim tesisinin temelini attı.

Öte yandan TSMC, e-postayla gönderdiği bir açıklamada, mevcut küresel genişleme projelerine odaklanmaya devam ettiğini ve şu anda yeni yatırım planları olmadığını söyledi.

Dünyanın en büyük çip üreticisi olan ve yarı iletkenlerinin çoğunu Tayvan'da üreten TSMC, kısmen Çin ile artan jeopolitik gerginliklere karşı korunmak için ABD, Japonya ve Almanya'da yeni tesisler kurmak için onlarca milyar dolar harcıyor.

Boeing, Çalışanlarının Yüzde 10'unu İşten Çıkaracak

ABD merkezli küresel havacılık şirketi Boeing'in iş gücünü yüzde 10 azaltmayı planladığı bildirildi.

Boeing Üst Yöneticisi (CEO) Kelly Ortberg, çalışanlara gönderdiği mesajında, şirketin zor bir konumda olduğuna işaret ederek, uzun vadede rekabetçi kalabilmek ve müşterilere hizmet sunabilmek için yapısal değişiklikler yapılması gerektiğini kaydetti.

777X programında, geliştirmede karşılaşılan zorluklar, uçuş testi duraklaması ve devam eden grev nedeniyle zaman çizelgesinin gecikeceğini anlatan Ortberg, ilk teslimatın artık 2026'da beklendiğinin müşterilere bildirildiğini ifade etti. Ortberg, bu adımların zamanlaması ve etkisi konusunda şeffaf olacaklarını vurguladı. ABD basınında yer alan haberlerde, işten çıkarmalardan 17 bin Boeing çalışanının etkileneceği belirtildi.

Boeing, eylül ayında fabrika işçilerinin greve başlamasının ardından maliyetleri azaltmak için işe alımları dondurma, seyahatleri durdurma ve zorunlu olmayan harcamaları askıya alma gibi önlemler almayı planladığını duyurmuştu.

IMF, Üyelerinin Borçlanma Maliyetini Yılda 1,2 Milyar Dolar Azaltacak

Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Kristalina Georgieva, IMF'nin üyelerinin borçlanma maliyetlerini yıllık yaklaşık 1,2 milyar dolar azaltacak önlemleri onayladığını bildirdi. Georgieva, yazılı açıklamasında, zorlu bir küresel ortamda ve yüksek faiz oranlarının olduğu bir zamanda, üyelerin borçlanma maliyetini önemli ölçüde azalttıklarına dikkati çekti. IMF'nin ihtiyaç sahibi ülkeleri destekleme konusundaki mali kapasitesini koruyan kapsamlı bir paket üzerinde fikir birliğine vardığını belirten Georgieva, "Onaylanan önlemler, üyelerin IMF borçlanma maliyetlerini yüzde 36 oranında veya yıllık yaklaşık 1,2 milyar dolar düşürecek. 2026 mali yılında ek ücrete tabi olması beklenen ülke sayısı 20'den 13'e düşecek." ifadelerini kullandı.

Georgieva, onaylanan paketin 1 Kasım'da yürürlüğe gireceğini belirterek, önemli ölçüde düşürülmüş olsa da, ücretlerin tüm üyelerin katkıda bulunduğu ve ihtiyaç duyulduğunda destekten yararlanabildiği borç verme ve risk yönetimi çerçevesinin temel bir parçası olmaya devam ettiğini vurguladı.

Yapılan reformun faydalarına değinen Georgieva, bunun IMF'nin değişen dünyada üyelerine hizmet vermeye devam etmesini sağlamaya yardımcı olacağını anlattı.

ABD'den IMF ve Dünya Bankası'na Likidite Konusunda Yeni Adım Çağrısı

ABD Hazine Bakanlığı'nın Uluslararası İlişkilerden Sorumlu Müsteşarı Jay Shambaugh, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve çok taraflı kalkınma bankalarını, düşük ve orta gelirli ülkelerin likidite ihtiyaçlarını karşılamak için yeni yollar üzerinde çalışmaya çağırıyor. Shambaugh, küresel ekonominin son iki yılda

dayanıklılık gösterse de çok sayıda zorlukla karşı karşıya olduğuna dikkati çekerek, "Birçok ekonomide jeopolitik riskler, değişen demografik özellikler ve yavaş verimlilik artışı var." değerlendirmesinde bulundu. Shambaugh, küresel ekonomiyi daha yavaş büyümeye itebilecek güçlerle mücadele etmek için tüm

araçların kullanılması gerektiğini belirtti. IMF ile Dünya Bankasının küresel ekonomik büyüme ve istikrarı desteklemede önemli bir rol oynadığını anlattı.

Çin, Türkiye'nin Otomotiv Vergilerini DTÖ'ye Taşdı

Çin Ticaret Bakanlığı, Türkiye'nin otomotivde getirdiği ek gümrük vergisi ve ithalat lisansı önlemleri konusunda Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) nezdinde konsültasyonuna gitmesi için Türkiye'den talepte bulundu.

İki ülke arasındaki gümrük vergisi ve diğer ticaret politikası anlaşmazlıkları, DTÖ'nün uyuşmazlık çözüm mekanizması ile gideriliyor. Mekanizma konsültasyon ile başlıyor.

Türkiye Eylül ayında Çin'den getirilen elektrikli araçların ithalatı için getirilen katı şartları şarj edilebilir hibrit otomobil ve ticari araçları kapsayacak şekilde genişletmişti. Haziran ayında da Çin'den ithal akaryakıt ve hibrit motorlu araçlara ek gümrük vergisi getirilmişti.

AB'de Çinli Elektrikli Araçlara %45'e Varan Vergiye Onay

en büyük ekonomisi konumundaki Almanya'nın ise karşı oy vermesi dikkat çekti. Almanya ile birlikte Macaristan, Malta, Slovakya ve Slovenya tasarının aleyhine oy verdi.

Söz konusu hamlenin Pekin ile olan ticaret gerginliğini artırması bekleniyor. Kararla Avrupa Komisyonu'nun artık beş yıl sürecek vergileri uygulamaya devam edebileceğini söyledi.

Avrupa Parlamentosu'nda Çin'den ithal edilen araçlara yüzde 45'e kadar ilave gümrük vergisi öngören tasarı kabul edildi. Tasarıya Almanya karşı oy kullanırken, İsveç ve İspanya'nın da aralarında olduğu 12 üye çekimser kaldı. Kıtanın

Dünya Bankası Ülkelerin İş ve Yatırım Ortamı Raporunu Yayımladı

Dünya Bankası, ülkelerdeki iş ve yatırım ortamının değerlendirildiği "Business Ready (B-READY)" raporunun ilkinin 50 ülkeyi kapsayan şekilde yayımladı. Raporla "Düzenleyici Çerçeve" kategorisinde Macaristan, "Kamu Hizmetleri" kategorisinde Estonya ve "Operasyonel Verimlilik" kategorisinde Singapur ilk sırada yer aldı.

Bir işletmeyi açma, işletme veya genişletme ve kapatma süreci olmak üzere firmanın yaşam döngüsü ve pazara katılımına ilişkin 10 konuya odaklanıldığı belirtilen raporda işe giriş, iş yeri, kamu hizmetleri, iş gücü, finansal hizmetler, uluslararası ticaret, vergilendirme, uyuşmazlık çözümü, pazar rekabeti ve işletme iflasının bu konular arasında yer aldığı aktarıldı. Raporla, her konu için 3 ana ölçünün dikkate alındığı, bunların "Düzenleyici Çerçeve", "Kamu Hizmetleri" ve "Operasyonel Verimlilik" olduğu kaydedildi.

OECD'den 'Küresel Borçluluk' Uyarısı

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Sermaye Piyasaları ve Finansal Kuruluşlar Dairesi Başkanı Serdar Çelik, küresel piyasalar açısından, faizlerin düşeceği seviyenin salgın öncesi döneme kıyasla daha yüksek olacağını belirterek, "Mevcut borçluluk nedeniyle borç ödeme maliyetlerini herkes için artıracak. Devletlerin bütçelerinde kesintiler olacak, şirketler zorlanacak. OECD olarak, bu sürecin yakından izlenmesi gerektiğini düşünüyoruz" dedi. Çelik, salgın zamanında pek çok devletin harcamalar anlamında muslukları açmak zorunda kaldığını, bu sayede piyasaların düzeltilmesine dair pek çok devletin kamu harcamalarını artırdığını söyledi.

LOJİSTİK GELİŞMELER

Raylar, OSB'lere Bağlanacak; Türkiye'nin İhracatı Katlanacak

Türkiye, limanlar ile organize sanayi bölgelerini (OSB) demir yollarıyla birbirine bağlayarak üretim ve yatırımını artırmayı, ihracatta da yeni rekorlara uzanmayı planlıyor.

Sanayicilerin ürettikleri ürünleri daha kolay şekilde hedef pazarlara ulaştırabilmesi için yeni stratejilere odaklandı. Lojistik altyapıyı geliştirmenin yanı sıra OSB'ler ile limanların demir yollarıyla birbirine bağlanması hedefleniyor.

Bu kapsamda, yeni sanayi bölgeleri ve lojistik hatların, afet riskleri gözetilerek oluşturulması için çalışmalar devam ederken, mevcut demir yolu altyapısının daha etkin kullanılması öngörülüyor. Ro-Ro dahil, sanayi bölgeleri ve limanlar arasındaki işleyiş demir yolları sayesinde daha da hızlanacak.

Endüstri bölgeleri, OSB, küçük sanayi siteleri ve özel yatırım yerlerinin ham maddeye erişim, lojistik ihtiyaçlarını gidermek de bu yolla kolaylaşacak. Komşu ülkelere ihracatı kolaylaştırıcı önlemlerin alınması ve demir yolu taşıma altyapısının iyileştirilmesi yönünde gerekli adımların atılması öngörülüyor. İmalat sanayisi lojistiğinde demir yolu yük taşımacılığının payı artırılarak, sanayicilerin ürünlerini daha kolay hedef pazarlara iletebilmesi mümkün olacak.

Dünya'nın Ulaşım Rotası İstanbul'da Çizilecek

Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu, Cenevre merkezli Uluslararası Yol Federasyonu (IRF) tarafından her dört yılda bir düzenlenen Dünya Yol Kongresi'nin 15-18 Ekim tarihlerinde "Hareketliliği Güçlendirmek için Bağlanıyoruz: Herkes için Sürdürülebilir Bir Geleceğin Sağlayıcısı Olarak Yollar" temasıyla İstanbul Kongre Merkezi'nde gerçekleştireceğini ifade etti.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının ev sahipliğinde gerçekleştirilecek olan Kongre kapsamında, küresel liderlerin, endüstri uzmanlarının, akademisyenlerin, kamu ve özel sektör paydaşlarının bir araya geleceğini belirten Bakan Uraloğlu, "Karayolu sektörü için önemli konuların ve yeniliklerin ele alındığı bir platform oluşturacağız. Organizasyonda, 'Dayanıklı Toplumlar ve Ekonomiler İçin Karbondan

Arındırılmış ve Dayanıklı Ulaşım' teması ile Bakanlar Oturumu da gerçekleştireceğiz. Dünyanın ulaşım rotasını İstanbul'da çizeceğiz." ifadelerini kullandı.

Bakan Uraloğlu, Kongreye Fas, Lübnan, Ermenistan, Kamboçya, Gana, Gine, Katar, Gabon, Kongo, Nikaragua, Malavi, Türkmenistan, Ekvador, Seyşeller, Slovenya, Litvanya, Zimbabve, Liberya, Suudi Arabistan ve Mısır ile bakanlar düzeyinde katılım olacağını da belirterek, "Kongreye, 20 ülkeden Bakanlar düzeyinde katılım bekliyoruz. Küresel altyapı projelerinin geliştirilmesine yönelik atacağımız adımlar ve iş birlikleri sürdürülebilir ulaşım ağlarını oluşturma yolunda önemli katkılar sağlayacak." dedi.

İhracatçı, Savaş Riski Nedeniyle Yüklerini Beklemeye Aldı

Orta Doğu'da yaklaşık bir yıldır devam eden savaş ortamının yeni ülkeleri de içine alarak genişlemesi, Türkiye'nin dış ticaret taşımalarına da olumsuz yansıyor. İsrail'in Lübnan'a saldırması ardından İran'ın da İsrail'e yönelik füze saldırısı Orta Doğu'da gerilimi tırmandırırken, bazı ihracatçılar bu ülkeye göndereceği malları beklemeye aldı. Son gelişmelerden en fazla etkilenen ise Filistin taşımaları oldu. Türkiye'nin önde

gelen yerli armatörlük şirketlerinden Medkon'un Genel Müdürü Mahmut Işık, iş dünyasında tedirginliğin arttığını belirterek, yaşanan gelişmelerin Türkiye'nin dış ticaretine yansımaya başladığını dile getirdi. Mahmut Işık, bazı ihracatçıların Filistin ve Lübnan'a giden yükleri beklemeye aldığını ifade ederek, "Henüz iptaller olmasa da bazı firmalardan 'Biraz bekleyelim, en azından bu hafta bir geçsin malı

daha sonra göndereceğiz' gibi dönüşler almaya başladık. Özellikle Lübnan'ın başkenti Beyrut'a yönelik taşımalarda böyle bir eğilim var." dedi.

Lapis Lazuli Koridoru İçin İstanbul'da Kritik Toplantı

Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu, Lapis Lazuli Koridoru'nun Güney Kafkasya, Orta Asya ve Avrupa'yı bir araya getirerek bölgesel ticareti teşvik etmeyi, enerji kaynaklarını daha geniş pazarlara ulaştırmayı ve altyapıyı geliştirmeyi hedeflediğini belirterek, "Koridor, Hazar Denizi üzerinden Bakü'ye ardından Türkiye'ye ve nihayetinde Avrupa'ya uzanan transit yolları ile ticaret hacmini artıracak. Limanlara, demiryollarına ve kara yollarına yapılan yatırımlar, koridorun kapasitesini ve ticari cazibesini artıracak. Koridorun gelişmesi için altyapı ve üstyapı yatırımların teşviki, gümrük ve geçiş belgesi sisteminin basitleştirilmesi, ülkeler arası taşımacılık anlaşmalarının nihayete erdirilmesi konularında üzerimize düşen görevleri yerine getireceğiz." ifadelerini kullandı.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu, Dünya ticaretinin dinamikleri gereği yük akışının ağırlıklı olarak doğudan batıya doğru olduğunu kaydeden Bakan Uraloğlu, "Mevcut durumda Orta Koridor üzerinden yapılan taşımacılığa artan bir ilgi var. Orta Koridor'un devamında ülkemizden geçen hatların kapasitelerinin artırılması için ciddi yatırımları planlıyor ve hayata geçiriyoruz. Lapis Lazuli Güzergahı gibi ilave bağlantı hatlarıyla bu ihtiyaç daha da artacaktır. Türkiye'ye doğudan gelen mevcut hatlar ve Zengezur Koridoru gibi planlanan yeni hatların yanı sıra güneyden gelen hatlar üzerinde de çalışmaktayız." dedi.

Türkiye 3. Köprü Ray Geçişinde Dünya Bankası İle Anlaşmaya Yakın

Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu, yaptığı açıklamada Türkiye'nin Kalkınma Yolu projesinin Avrupa bağlantısı olan Yavuz Sultan Selim'in üzerinden geçecek raylı sistemin finansmanı için Dünya Bankası ile anlaşmaya yakın olduğunu söyledi.

Bakan Uraloğlu, "Dünya Bankası ile uzun zamandır yürüttüğümüz görüşmeler sonucunda 3 milyar euro veya dolarlık paketi destekleyeceklerini söylemişlerdi. Şu anda onun sonuna geldik. Muhtemelen onu kesinleştirip Dünya Bankası kredisıyla beraber oranın ihalesini yapacağız" dedi.

MEVZUAT VE SEKTÖREL POLİTİKALAR ŞUBESİ

sektorelpolitikalar@tim.org.tr